

• FØROYA • SOCIAL DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 48.

Lýsingarprísir fyri þetta grein: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 1. desbr. 1934.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarnardeðum og skrivstovu. Telf. 143.

8. árg.

2 - tvær krónur. -

Arvurin er týndur.

Tryggingin til arbeiðaraliðið, ið fyri evurslitta løn legði rygg og limur til í 12—18 tímar hvønn arbeiðandi dag fyri at savna harrum sinum ríkidómi — hvat er hon?

Eitt tungt svar:

2 kr. í meðalarbeiði um vikuna til hvønn arbeiðara.

Tað er tryggingin - eitt skarpt hungursband.

Hetta at liva uppá «Anerne», fedranna stórieika, er eitt særkenni hjá aftur-á-hondina-gangandi slektum.

Les «Sudrings» reyp í «Føroya-tíðindi». Látturligt! Tó mest grátligt.

Einaferð . . . tá ið oldabbinn ella langabbinn ella abbin, ella tá ið pápin livdi, tá vóru tíðir, tá vóru menn. Skál, tá! Skál fyri teim, skál fyri okkum, teirra eftirkomarum! Ein umgang til! . . . Vit hava já loyvi at liva. . . Fedranna verk er okkara! . . .

Tað eru eftirkomararnir. Ja, so eru teir, um ikki allir, so teir allra flestu.

Eingin arbeiðskulturur. Enn og minni nakar andskulturrur. Eingin holl barlast. Einkí av hesum var teim — eftirkomarunum — gívið. Tað kundi og kann tí ikki vera ódrvisi, enn nú er. Lóg er lóg. Tað, ið verður sáðað, skal heystast. Tað, ið verður bygt á skeivum grundarlagi, má rapha.

So søgdu teir gomlu.

Gullasch-yvirklassa lótur góvu teir ístaðin fyri holla mentun.

«Tit, børn tykkara, tit eru ein klassi fyri seg. Fjöldin er «krápyl», proletarar, undirklassi, tykkara tenarar, sum tit hava loyvi at nýta, troyta til síðsta dropa. Okkara verk er tykkara, óskert. Einans tykkara! Ognarrætturin er ókrónkilgur! Minnist til tað! Verjið hann. Í honum botnar yvirvald tykkara . . .»

Hetta var fœðin, teir góvu. Hetta var talan hjá fedrunum. Kanska ikki altíð júst tey somu orðini. Men tónalagið, livslæran — tað var tað. Tónalagið og livslæran, ið dryppaðu dagliga í sálina, skapandi hin «typiska» gullasch-yvirklassan, ið gav børn-um sínum «politura» ístaðin fyri

arbeiðsins og vitsins hollu mentan — kultur. Skal uttan kjarnu gav hesin klassi børn-um sínum, gav teimum bleyta hógind, leik og andvarsloysi ístaðin fyri tað livsmegjandi arbeiði undir teirri treyt:

Einkí góðgæti uttan skilagott arbeiði.

Teir gomlu uppkomlingarnir, teir arbeiðdu og slitu frá morgni árla til kveldið síðla. Men teir høvdu ta vanskæpnu at hava fingið flogt sál sína. Teir høvdu ta vanskæpnu at vera blindir í teirri verð, har ið peningurin og ríkidómið ikki í sær sjálvum er livsins mál, men einans meðal til at gera flest mógulig lukku-lig. Teirra ætt hendi tann vanskæpna, at hetta teirra blindni arvaðist í trídja og fjórða lið. Tí hendi tað «tragiska», ið ættin í girudini eftir einans sjálv at njóta í staðin fyri at búgva út síni andiliga og ókonomisku evnir til at gera eitt gott og trúgt arbeiði fyri at gera flest mógulig lukkulig, misti takíð og fotafestið.

Teir gomlu fullu frá — og eitt veikt lið arvaði.

eitt óbúgvíð lið, ið kendi seg stórt av fedranna ríkidómi, eitt eftirkomaralið hvilandi á koyril tók við tí peninguliga arvinum, men tað arvaði eisini alla ábyrgdina, ið teir gomlu høvdu upptikið sær, ábyrgdina fyri lukkuni og lívinum hjá tí stóra arbeiðaraliðinum, ið teir við stórvirkjum sínum høvdu drigið og tólt av leið eins og súgvulin (magneturin) kumpasnálina og malstreymurin tey hjálpalessu forni.

Men her eins og kring allan heim in er útgingin kapitalism-unnar harðar, ja djevulska lóg:

Peningur er týndur. Andsvárið vilja eftirkomararnir ikki kennast við.

2 kr. í arbeiði til hvønn arbeiðarin um vikuna er andsvar, ábyrgd eftirkomara teirra stóru verð yvir fyri arbeiðaraliðinum, ið samlaðist um «Sudrings» prís-æðu stórmenni á Tvøroyri.

2 - tvær krónur — ella við øðrum orðum: hungursband.

Sjálvstýrishøvdingins Waterloo.

Forlátin av gævasta monnum sínum, ger hann stálbróðralag við traðar-arbeiðs- og fiskimanna-«vin-in» Niclas Niclasen í Seyrvági og roynir at manna lið av nýggjum.

Hovdingur fettist í blonkum búna, brandar bregður í veldi, við hvossu glóm man hermenn rúna — teir tróðast tyrptir í heldi.

Tá ið tingið á snúni sendi uppskotini til lóg viðvíkjandi grannastevnu og tveimum øðrum búnaðarlógum til ríkisstýrið at seta í gildi, fekk tað til svar, at ríkisstýrið ikki var tilsins at fremja hesi uppskot, fyrr enn jarðarviðurskiftini vóru broytt á ein radikalan og tíðarhóskandi hátt; serliga varð skotið til at fáa gjørt atgonguna til dyrkbara jorð lættari. Samsvandi við hesa stóðu bað ríkisslýrið loftingið velja 3 menn, ein av hvorum flokki, til limir í eini nevnd, ið skuldi taka okkara jarðarviðurskifti í síni heild til viðgerðar.

Loftingið var til at byrja við fmóti at seta eina tilika nevnd. Fyrsta royndin at velja mis-eydnaðist. Ov fáir tingmenn vóru fyri. Men javnaðarmenn vóru so aftur við at royna at fáa hesa nevnd valda — tá bar til.

Umframt teir triggjar tingmenninar, vóru amtmaðurin og búnaðarráðgevarin limir í hesi nevnd.

Nevndin fór so til arbeiðs. Sammett við «Den færøske Landbokkommission» av 1908 arbeiðdi hon skjótt — og væl.

Tað uppskot, ið hon legði fram á tingborð, har so tyðiligt merki av eini socialari hugsan, at A. Samuelsen í sínum fyrsta orðadrátti um tað segði, at menn vildu halda tað hava tann feil, at tað var ov mikið socialdemokratiskt. Hetta hava vist teir báðir limirnir í nevndini,

sjálvstýrismaðurin og sambandsmaðurin, eisini haft ákenslu við tað, at teir skrivaðu undir við fyrivarni, «forbehold».

Tingið hatti sær ikki at ganga við til at fremja hetta uppskot so beinavegin. Tað setti eina millumtinganevnd at handfara tað og móguliga koma við broytingum.

Tveir menn vóru serliga illir inn á uppskotið. Tað vóru teir andfrændarnir Jóannes Patursson og Niclas Niclasen í Seyrvági.

Í sínum fyrsta orðadrátti við P. M. Dam um uppskotið, helt Jóannes bóndi, at tað var steinur oman á stein og byrði oman á byrði. Seinri — t. d. á fundinum, ið Dam bjóðaði inn til í Sjótleikarholini — var mótskotið í orðum dovnad munandi hjá J. P. Áhoyrararnir vilja minnst, at hann tá talaði mest um annað, helst um tað mótskotið, hann segði seg at hava haft í sínum starvi fyri jarðabrúki. Henda tilsjónalatið andi linkan í mótskotið hjá J. P., gittu vit ikki at vera annað enn «taktikkur». Uppskotið miðjar jú fyrst og fremst fmóti at gera korini lagaligari hjá tí ognarleysa flokkinum, ið nú er stórrur. Tað var ikki vert at stoyta hann, ið telur nógv við valborðið, ifall tað kundi bera til, sum maðurin segði, at «mingilera» tað so leidis, at málið fekk somu lagnu sum «Landbokkommissionens Betænkninger og Forslag». Hesi «Forslag og Betænkninger» hava fingið og fán framvegis hitt væl-kenda deyðningamerki á seg: «Sagen udsættes indtil videre».

At vit ikki vóru óndskapsfullir í hesari okkara gitan og útlegging av J. Paturssonar stóðu, sýndi hansara berserkargongd í ár á tingi fmóti jarðareforminum, tá ið tað var øllum eyðsýnt, at tað ikki fór at bera til at jarða jarðareformin saman við «Forslag og Betænkninger af den færøske Landbokkommission».

Í orðadráttinum á tingi í ár við Jóannes bónda segði P. M. Dam, at hann í jarðareforminum hevði mott sítt Waterloo. Higarit hevði hann við sínum velduga orðabrandum og hovdingaboðum rist rúnur sínar so væl yvir menn sínar, at teir lýdnir fylgdu honum. Men hóast hann aldri hevði hvest sínar hovdingarglóm meiri hótland enn nú at liði sínum, har ikki til í hesum máli. Mangir av hansara bestu monnum kendu seg, um teir fylgdu hovdinginum, eins og seyðurin, ið er tróðaður í eitt heldi: hann er

hjálpaleysa innibyrgrdur, sleppur ikki út aftur. Teir brutu seg tí burtur úr og gingu fmóti hovdingi teirra og greiddu atkvøðu fyri jarðareforminum. Vit skilja at hetta kendist Jóannes bónda sárt — so mikið meir sum nakrir av teim bestu vóru ímillum teir, ið fóru.

«Eg greiði atkvøðu fyri jarðareforminum», segði Kallsoy, «tí hann er eitt stórt stig á ta rættu leiðina, sjálvstýrisleiðina». Við honum fylgdu S. P. Zachariassen og G. Winther.

Uttanfyri tingið er fráfallið ikki minni. Sí oddagrein «Tingakrosar» næstseinasta óndsgd. Í sama nummari av málgagni Jóannes Paturssonar endar ein av teim navnframastu sjálvstýrismonnum sína frágreiðing um jarðareformin við hesum rósandi orðum:

„Lóguppskotið sum heild

má sigast at hava stóran fyrimun fram um tær reglur, ið nú galda fyri føroyska jarðavinnu. Tann peningur, ið vil koma jorðini til góðar gjøgnum jarðargrunnin, kann ætlast at vilja okja nýroyndir og arbeiðshug hjá føroyskum búmonnum. Tjóðskapliga sær hevur tað eisini nógv at týða, at ein stórur partur av okkara fólki enn higarit vil koma til at kenna seg knýttan at føroyskari jorð. Alt ræðið yvir almennari jorð og yvir jarðargrunnum verður heima í Føroyum hjá búnaðarráðnum; tað, sum jorðin gevur av sær til hitt almenna, kemur aftur jorðini til góðar gjøgnum jarðargrunnin. Sum enn er, liggur ræðið yvir almennari jorð hjá góðsftjórni, amtmanni og fúta, og í síðsta umgangi hjá ríkisslýrinum; intokan av almennari jorð er ein ríkisinntøka. Lóguppskotið ættar har aftur fmóti at skapa eitt fíggjarligt sjálvstýri fyri føroyska jorð. Óll triætumál í jarðarspurningum avgerðast eisini í Føroyum av búnaðarrætti. Tað, sum ríkisstýrið hevur at gera, er at áseta arbeiðsreglur fyri búnaðarnevndir og búnaðarráð og reglur fyri lán og stuðning úr grunnum. Nógv av hesum verður so alment, at mest ræður um at fán tað greitt uppsett. Til serstakar reglur fyri jarðargrunnin vil ríkistýrið óivað bjóða um uppskot «ella ummæli frá búnaðarráðnum».

Tað er at vóna, at «Forslag til Lov for Færøerne om Jordbrugsloven Fremmes», verður galdandi lóg, áðrenn ov langt umliðir.

Louis Zachariassen“.

«Krossurin» er undarligur at lesa í hesum døgum. Meðan blaðstjórin — í meira varnum orðum — og aðrir sjálvstýrismenn rósa jarðareforminum, leikar sjálvstýrishøvdingurin